

# INTEGROVANÉ PROJEKTY ROZVOJE VENKOVSKÝCH MIKROREGIONŮ Z POHLEDU UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Josef Zilvar

Katedra veřejné správy Fakulty ekonomicko - správní, Univerzita Pardubice

Vladimír Srb

Ústav hygieny a preventivního lékařství Univerzity Karlovy V Praze - Lékařské  
fakulty

v Hradci Králové

*A man has to respect the environment as the basic precondition of his existence. Local politics aimed at the sustainable development taking into account economic, environmental social and medicine aspects. It is necessary to train councillors for the working out and the implementation of such programmes.*

V současné globální ekologické krizi již vyspělý demokratický svět pochopil, že člověk musí důsledně respektovat své životní prostředí jako základní existenční podmínku. Tak byl v roce 1992 přijat celosvětově respektovaný dokument o životním prostředí a udržitelném rozvoji, strategický program světa pro 21. století **AGENDA 21**. Usiluje o všeobecné prosazení tohoto **principu setrvalé udržitelnosti**, na němž staví uspokojování potřeb kvalitního lidského života v pohodě a v souladu se životním prostředím, navíc tak, aby nebyly ohroženy ani existenční předpoklady budoucích generací. Není to ani právně závazný zákon, ani vládní vyhláška či nařízení, je to „jenom“ celosvětově prožitá, vykrystalizovaná historická zkušenost, ústící v doporučení jak využít příležitostí a znalostí ke zlepšení kvality života v harmonii s přírodou ve smyslu dlouhodobé udržitelnosti.

Týká-li se uvedený koncepční základ realizační strategie a akčních plánů rozvoje konkrétních míst (např. obcí, lokalit, mikroregionů), uplatňuje se tzv. **LOKÁLNÍ / MÍSTNÍ AGENDA 21**, představující - po projednání a následném souhlasu občanů - konkrétní polytematický proces rozvoje místního společenství, včetně využití příslušného území.

**Udržitelný rozvoj na místní úrovni** lze chápat jako proces („akční program“) usilující

o dynamickou rovnováhu, prolínající třemi kapitolami rozvoje na komunitní úrovni:

1. **ekonomickým** rozvojem - jehož cílem je především udržitelný ekonomický růst, maximalizace zisku a rozšiřování trhu,
2. **ekologickým** rozvojem - s cílem respektování únosné kapacity životního prostředí člověka, uchování a obnovy zdrojů, jejich eventuální recyklace, omezení plýtvání zdroji,
3. **komunitním** rozvojem - usilujícím o společenský život v pohodě, uspokojování lidských potřeb z pohledu kvality způsobu života, účast jednotlivých občanů na zvyšování jejich společenské odpovědnosti.

Takto posuzováno lze udržitelný rozvoj brát jako dlouhotrvající proces, nabízející jedinci především základní environmentální, sociálně zdravotní a ekonomické služby, a to s nut-

ným využitím široce propojené soustavy veřejné správy (kromě neoddiskutovatelného podílu veřejnosti), na níž jsou tyto mnohvrstevné služby závislé.

Z pohledu takové trojjediné udržitelné místní politiky jsou státní a samosprávné aktivity jejími nejsilnějšími nositeli. Na cestě k udržitelné společnosti jde jak o změny způsobu života člověka, komplexu jeho životního stylu, ale tak o zásadní změnu chování místních úřadů, a to jak po stránce jejich každodenní „služby“, tak z hlediska promyšlenosti jejich dlouhodobého strategického plánování a následného integrovaného realizování.

Přestože má místní správa rozhodující podíl při realizaci Místní Agendy 21, nesmí vyzníti úsilí jejich pracovníků v tomto procesu protektorsky dominantně. Ti musí nejdříve dokonale poznat „filosofii udržitelného rozvoje“, vnitřně se s ní ztotožnit a nakonec ji zvládnout také věcně, včetně informování a komunikování s veřejností. A teprve poté, v konsensu s občanskou komunitou, musí připravit víceletý program rozvoje **-strategický akční plán místní udržitelnosti**, tj. na základě výchozích představ určit obecné i konkrétní cíle, (včetně termínu jejich plnění) a vytvořit realizační program s vymezením odpovědnosti za každou akci. To vše za průběžného monitorování pomocí výpovědně vhodné soustavy **indikátorů**, jejich hodnocení a zpětného informování všech uživatelů (včetně občanů) o analyzovaných ukazatelích a o přijatých rozhodnutích..

Ve většině členských zemí EU představují Místní agendy 21 základní princip podílu občanů na rozvojových programech obcí. Jsou celistvým přístupem při řešení komplexní problematiky rozvoje a zlepšování celkové kvality života. Např. ve Velké Británii již přistoupilo k procesu Místní Agendy 21 (jako praktickému uplatňování principu udržitelného rozvoje) zhruba 96% správ obcí. U nás zhruba stejné procento občanů vůbec ani neví, že pojem trvalé udržitelnosti existuje. Pozn.: a to jsme Agendu 21 formálně akceptovali (dokonce signovali) jako suverénní stát dokonce již v r. 1992. Stále bohužel neexistuje **„Národní program udržitelného rozvoje“**, který je našťastí alespoň zčásti suplovaný plánem Státní politiky životního prostředí ČR. Rozvojový program u nás se uvádí v život velmi pomalu. Zde je prostor po zařazení této problematiky do výukových programů vysokých škol a do programů vzdělávání zastupitelů a úředníků veřejné správy.

Tento hiát v pre- i postgraduálním vzdělávání by mohl nahradit profilující předmět **„Udržitelný rozvoj a jeho management“**, nově připravovaný pro výukové kurikulum Univerzity Pardubice, Fakulty ekonomicko - správní (a nejen jí).

Při správném a důsledném všeobecném respektování Agendy 21 mohou Místní Agendy 21 provozovat a také uskutečňovat kýženou setrvalou pohodu kvalitního zdravého žití ve zdravém životním prostředí (např. v tzv. udržitelných městech, obcích), a vysoké školy (se specializovanými projekty a odborníky) mít svou pozitivní výchovnou, školící, ale i metodickou a odborně vědeckou funkci.

Všestranný prospěch z Lokálních Agend 21 záleží na konsensuální komplexní spolupráci při naplňování dobře vypracovaného vstupního programu „obce“, především v poctivosti při jeho realizování a pochopitelně ve schopnostech, znalostech a v morálních kvalitách jejich představitelů, stejně jako v dobrovolné účasti a v zodpovědné kontrole všemi příslušných dané komunity.

**Literatura:**

1. AGENDA 21. Rio de Janeiro, OSN, 1992.
2. Ganguly, P., Pišek, T. a kol. Agenda 21 a lokální udržitelnost. 1998, 54 stran.
3. Pilný, J. Udržitelný rozvoj a Místní Agenda 21, str. 64 -68. IN: Sborník přednášek „Urbis 99“ z 6. mezinárodního veletrhu. Brno: 1999, 88 stran.
4. Reitschmiedová, A. Práce s veřejností a Místní Agenda 21. Praha: MŽP, 1998, 88 stran.
5. Rektořík, J., Šelešovský, J. a kol. Příručka pro zastupitele měst a obcí. Brno: MU, 1998, 122 stran.

**Kontaktní adresa:**

Ing. Josef Zilvar,CSc.,Katedra veřejné správy Fakulty ekonomicko - správní , Univerzita Pardubice, Studentská 84, 532 10 Pardubice

prof.RNDr. Vladimír Srb,DrSc., Ústav hygieny a preventivního lékařství Univerzity Karlovy v Praze - Lékařské fakulty v Hradci Králové

**Recenzoval:** prof.PhDr.Karel Lacina,DrSc., Katedra veřejné správy, FES, UPa